

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуусун ханьмат

КАКЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КИМДЭТТЭР

Муниципальнай тэрилхэи алыһаатын отчуоттары

БАҢЫЛЫК ОТЧУОТА ТҮМҮКТЭННЭ

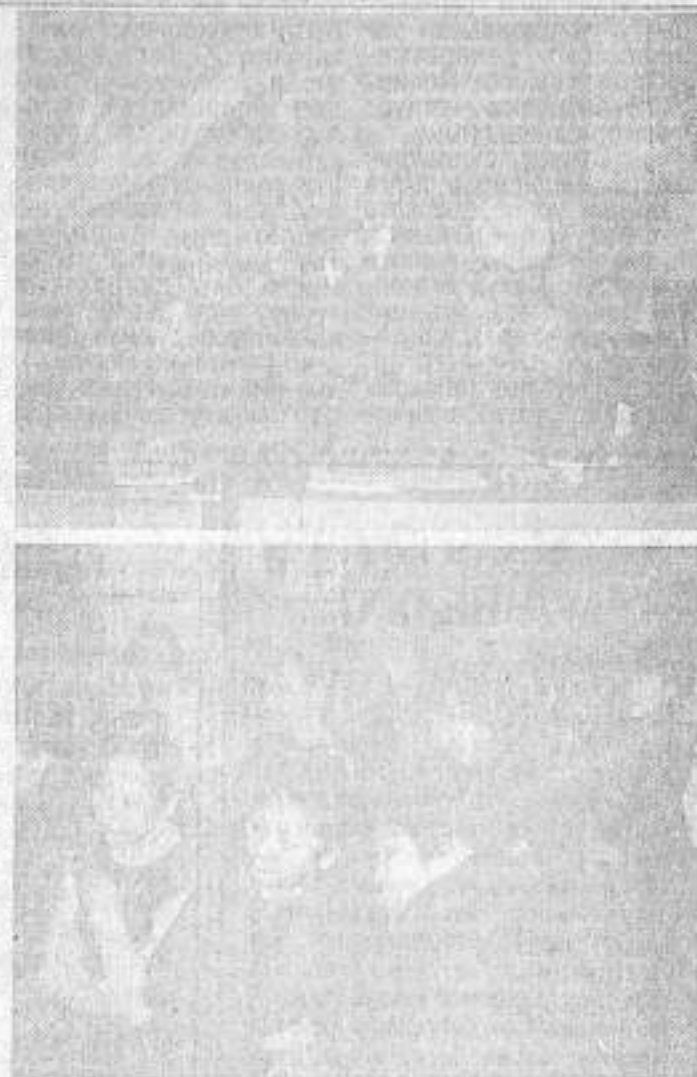
Улуус муниципальнай тэриллийтин дыһалтатын быйылгы уон биир ыйдаах үлэтин отчуотун бу нэдиэлэбэ түмүктээтэ. Ахсынны 15, 16 күннэригэр Сылан, Мугудай, Төлөй нэһилиэк-тэригэр 16 киһилээх биригээдэ сырытта. Иннокентий Николаевич улууска эрэ буолбакка, республика үрдүнэн өтөрүнөн буолбатах хамсааһын уустук кэмигэр баһылыгынан ананан кырата суох үлэни ыытан кэллэ. Муниципальнай тэриллийин билигин дьон-сэргэ үчүгэйдик ирэн-хорон өйдүү иликтэрэ ыарахаттары үөскэтэр, маны да таһынан саҥа политика таһаарар уларыһыылара элбэх.

Бу үс нэһилиэккэ олохтоохтор бэйэлэрэ да билинэллэринэн "өтөрүнөн мустубатах элбэх киһи кэлбит". Дьон-сэргэ саҥа салаалта үлэтин интериэһиргиирэ, туох эрэ саҕаны, сонуну хүүтэрэ, эрэнэрэ көстөр. Бастаан Сылан нэһилиэгиттэн саҥалаа-тахха, 60-ча киһи мустубут. Баһылык отчуотун кэнниттэн үгэс курдук ыйытылар киридилэр. Нэһилиэһинэ сүрүннээн уу, газ кэлитин, телефон сибээһэ түспүүтүн, суолу тутуу туһунан ыйыталастылар. Кэпсэтиигэ олохтоохтор дакылаат дьонго тийимтиэ гына бары эйгэни хабап лоп-бааччы онгоһуллубутун бэлиэтээтилэр. Оскуола директора А.М.Максимов: "Атын нэһилиэк-тэригэр Сылан үс кыры участактаабынан уратылаах, онон кэли оҕо элбэх. Маныаха интерна-пыт суоҕа уустуктарда-

ах", — диир туран интер-нат тутуутун улуус үбүлээһинигэр киллэ-рэргэ көрдөстө. Кыр-дыабаастар сэбиэттэрин председателэ Ф.Н.Дру-зьянов Сылан нэһилиэгэ баһынай ханьайыстыба-та далайбит сирикэн бу-оларынан сүөһү боруо-датын түспсэригэр күүстээх үлэни саҥа-лы-ырга эттэ. Маны таһынан балыһа, үбүлээн дьиз-лэрэ эргэрэннэр, ханна да буоларын курдук, сы-ланнар эмиэ саҥа тутуу-лары туруорустулар.

Ахсынны 16 күнүгэр Мугудайга уонна Төлөйгө буолугалаабыт мунньах-тарга биһиги улууспут куратора, муниципаль-най тэриллийлэр депар-таменнарын старшай ре-ференэ П.И.Амвросьева кэлэн кыттыны ылла. Мугудайга от тизийитин, ГАИ үлэтин интериэһир-гиир ыйытылар кири-дилэр. Нэһилиэк кыр-дыабаһа М.И.Оконешни-ков М.Е.Николаев Пре-зидентниир кэмигэр ылы-ныллыбыт сылгыны сай-ыннарыы программата сүтэн, симэлийи, сылгы иитиитигэр болҕомто ач-чаабытыттан сонньуа-рын эттэ уонна улуус дыһалтатын үлэтин ас-тымматабын биллэрдэ. Олохтоох балыһа лабо-рана Л.Я. Оконешникова социальная көмүскэл у-правлениетын (нач. С.И.Никитин) үлэтин хайбаата.

Пенсионер Н.Д.Пермяков Мугудай сиригэр баар ходуһа, маччирэн сирдэр таах хаалан эраллэринэн, ба-рыта тамалбан буолбут-тарынан, кэлин кураан буолар түбэлтэтигэр төннөр сирин эрдэттэн толкундуурга үлэ бара-

рыгар саньатын эттэ. Түмүккэ нэдиэлэк баһылыга К.Н.Жирков улуус баһылытын быһач-чы көбүлээһининэн, сүбэлээһининэн тутуллу-бут ас-чөл хомбоната инникитин тэа ханьайы-стыбатын сэйиннарыыга биир тутуах салаа буолу-охтаабык этэн туран, Ин-нокентий Николаевичка махтаһын биллэрдэ.

Бу күн киһэ 7 ч. Төлөйгө буолбут мунньахха 50-тан тааһа киһи кэлбит. Олохтоохтор ор-дук уматык чааһытар кы-быттарыбыттарын, тра-ссаттан Төлөй, Ино-кентий Николаевичка махтаһын биллэрдэ.

Чурапчытаагы на-роднай театр сотору-тааһыта кэлэн "Кыһыл Ойуун" спектакльнан дьону сэргэхситэн бар-бытыгар махтаннылар. Улуус киһэ уруккуга хо-лостоххо суола-иһиэ, көстүүтэ түспүүтүнэн үлэ-хөһөнөс барар эбит диир сыаналарын этти-лэр.

Бу үс нэһилиэккэ дьон-сэргэ улуус дыһалтатын үлэтин үчүгөйүнэн сыаналаа-тылар. Баһылыгы кытта тэриитэлэр салаааччы-лара кэлэн дьон-маллалтын, саньатын, эл-тин истэн барбытта-рын хайбаатылар.

ТЭРИЛЛИН ДЬААЛТАТЫН ОГЧУОТГАРА

БАҢЫЛЫК ОЧУОТА ТҮМҮКТЭННЭ

Иннин 1 стр. көр.

Мугудай уонна Төлөй нэһиликтэригэр көрсүһүлэргэ сылдыбыт Муниципальной тэриллилэр департаментарын үлэһитэ Полина Иннокентьевна очуот түмүгэр санааларын:

— Очуот сүннүнэн үчүгэй. Апаан эрэр сылга баһылык уонна дьаһалта сөптөөх үлэни ыппыттар диэн санаабы кэлэн олоробун. Мугудайга асуул комбината аһыллыбыта улууска тыа хаһаайыстыбата сайдытыгар, үлэ мизэстэтин таһаарыга биір сүрүн салаанан

буоларыгар саарбахтаа-баппын. Маны таһынан сылдыбыт икки нэһиликтэригэр "Утө дьыала" чэрчитинэн элбэх тутуу барыта хайбаллаах. Улууска тигэр, ыраастыыр сыахтар, парикмахерскайдар үлэһиттэрэ буоллар элбэх ыччат үлэһит хабыллар кыага үөскүө этэ уонна бу тэрилтэлэр өгөлөрө нэһиликтэригэр тарбатыллыа этилэр. Тыа хаһаайыстыбатыгар Президент Программат уолууттар дьону түмэн үлэлэтэр соруу хас биірдии баһылык, салаааччы иннигэр турар. Чуралчы улууһа инникитин

сир үлэтигэр кууска ыл-сыан наада. Сири бас билиигэ олус бытаан тэтиминэн баран иһэбит. Билигин территорияны, кыраныссаны, баайы-дуолу быһаары үлэлэрэ бара тураллар. Хас биірдии нэһиликтэ бэйэтин сиригэр толору хаһаайын буоларын хааччыы ахтаахпыт. Сыыйа государственной структура-лар аһыйахтара. Баайы-дуолу, сири-уоту улуус буолбакка, нэһиликтэ бэйэте аттаран, бас билэн оло-руоҕа. Маны тэнэ дьон-сэргэ бюджеты хаһаты-га үлэлэһин наада.

Билигин даҕаны муниципальнай тэриллии туһунан дьоммут ситэ өйдүү, билэ иликтэр. Ол да буоллар, дьон-норуот бу ылыныллыбыт санга политиканы өйдүүбэ, өйүүбэ уонна бары биір санаабы кэлиэхпит, олохлут тулсунуугар сирдээхтик, аныгылыы көрөн үлэлиэхпит диэн толору эрэнэбин, — диэн эттэ.

Оксана ЖИРКОВА.

Хаартыскаларга:
Төлөй нэһиликтэ улуус дьаһалтатын очуота.

ХАТЫЛЫТААҢЫ
МУННАХА

Ахсынны 15 күнүгэр улуус баһылыгын бастаах солбуйааччыта Н.Н.Попов салайар делегацията дьаһалта очуоттуур муннаахы. Хатылы нэһиликтэ түмүктэтэ. Муннаахха 100-тэн тахса киһи сырытта. Николай Николаевич очуотун кэнниттэн ыйтыллар уонна этиктэр сабаланылар. Ханныа баҕарар буоларын курдук, нэһиликтэ эт, үт туттарытын, сүөһүгэ, сылга көрүллэр дотацияны интернирээтэ. Тыа ыаллара бүтүн биір идэһини туттаран баран баара-суоҕа биір дьахтар этэрбэһигэр эрэ тийэр харчыны ыаллар диэн олохтоох нэһиликтэ бэйэтин санаатын үлэһиннэ, эт сыанатын үрдэтэргэ туруорула.

Уонан хааччыы, сир оҥоруу-гун, бурдук ыһытын боппуостара бопомто ортотугар сырыттылар. Хатыллар сүрүн туруорсар боппуостарынан "Утө дьыала" хамсааһын чэрчитинэн тутуута сабалам-ыт алын сүһүөх оҕуола дьэтин ситэрин буолла. Ону сэргэ сылын ахсын өрөмүөн үлэти ытыллар эр-эри, эргэтэ барт буолан үлэһит устуллубуйааппиэттээбэт "Ньургун" үһүяан дьэтин саҕардарга көрдөстүлэр. Дьаһалта үлэтин "үчүгэйдик" сыаналаатылар.

Г.ГОВОРИНА.

Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО-тан сонуннар

ФЕСТИВАЛЬГА
СИТИИЛЭЭХТИК
КЫТЫННЫЛАР

Соторутааҕыта Дьоккуускайга үөрэх үлэһиттэрин идэлэрин үрдэтэр институт сылын айы ыытар "Педагогическай идеялар" фестиваллара буолан ааста. Онно биһиги оҕуолаттан алын сүһүөх кылаастар учууталлара "Тыа сиригэр үһүяан — интернат-оҕуола — үрдүк үөрэх ситимнээх сайдыылара" теманан кыттан Хайбал грамотанан наҕараадаланылар.

САҢА ДЫЛЫНАН —
САҢА АППАРАТУРА

Үөрэнээччилэр сайдалларыгар анаан оҕуолабыт администрацията музыкальной аппаратура толору наборун ылан Саҥа Дьылга бэлэх уунна. Бу улахан суумалаах аппаратураны ыларга төрөппүттэриб (родком председателэ Н.Н.Гуляев) көмөлөспүттэрин иһин махтанабыт.

МЫНДАБАТТАН
ЛАУРЕАТ,
ДИПЛОМАНТ БУОЛАН

Улуу тренер Д.П. Коркин төрөбүтэ 75 сылыгар аналлаах уус-уран самодеятельность фестивалын иккис тура Уус-Алдан

улуутун Мындаабатааҕы лицейигэр түмүктэннэ. Биһиги кизн туттар талааннаах оҕолорбут: Москва, Санкт-Петербург куораттарга ытыллыбыт конкурстар лауреаттара, Грециятааҕы "Көмүс амфора" конкурс дипломанта, республикатааҕы "Хотугу сулус" ырыа конкурсун үгүс төгүллээх лауреата К. Егорова, "Ураанхай" цирковой студия иитиллээччилэрэ (сал. Д.И. Чабаан) лауреат үрдүк аатын ыттылар. Ырыаһыттар А. Дьячкова, С. Макарова, С. Михайлова, Н. Максимова, "Норд-Дэнс" үгүс бөлөҕө, хомусчулар ансамбллара, Д. Рожина, А. Егорова Дипломнарынан балиэтэннилэр.

ТУСТУУКТАРЫТ
СИТИИЛЭЭРЭ

Ахсынны ый 5 — 7 күннэригэр көнүл тустууга 1985 — 1986 сс. төрүөх уолаттарга Киев куоракка күрэхтэһи буолла. Онно А. Попов бэйэтин ыйааһыныгар тэнгээбин булбата, В. Флегонтов иккис, П. Наумов үгүс мизэстэри ыттылар. Онтон Белая Церковь куоракка ытыллыбыт турнирга К. Аяитов, К. Слепцов бастаатылар, А. Саввин, С. Аржаков иккис, В. Флегонтов, П. Наумов үгүс мизэстэ тигистилэр.

ариса НЕУСТРОЕВА,
ханыат общ. корр.

Соҕотуопка

ЭН ТУТТАРАР ҮҮТҮН ТӨНӨ ЫРААҢҢЫЙ?

Бу ык саҕатыгар улууска Тыа хаһаайыстыбатын министрствотун үлэһиттэрэ кэлэн "Чурапчы" кооператив базатыгар семинар-сүбэ муннаах, рабочай көрсүлүү ыттан бардылар. Кинилэр истэригэр министерство Аһааһыска уонна астыыр промышленноска департаментын начальнига Р.П. Гудуева, кылаабынай специалистара М.И. Новгорова, А.Р. Петрова бааллар.

Семинар-сүбэ муннаахса "Чурапчы" кооператив директара А.Т. Ноговицын, специалистара, технологтара, бары нэһиликтэрдээри сыахтар маастардара, лабораннара уонна тыа хаһаайыстыбатын управлениеттан, ветеринарнай управлениеттан ытырыллан сырыттылар. Бу түмүгү суолтата оһуус улахан буолла.

Министерство рабочай бөлүгүн специалистара сүрүн бопомтону бородууксуйаны туттарыыга, астааһынга, ол хаачыстыбатыгар туһаайдылар. Бастатан, маныаха быйыл үгүс улахан былааны ылан, ол эбэтэр 7840 тоннаны туттарыт Чурапчы улуутун дьонугар-сэргэтигэр, кооперативка махтанылар. 2004 сылга программа көрүлүбүт эт, үт былаан өссө улаханар тохтоотулар. Онно аарынан-суоттанан ону республика бюджетин бастаах торумун көрүтүгэр киллэриллибит. Ити 87000 тонна үт! Кыаллыа дуо диэн боппурус турар. Дьингэр, кизтэһиннээх. Ол сүөһү ахсаанынан, аһылык базатынан үөскүүр дьиксини. Маны СР Правительство-та өссө ырытан көрөн баран, Ил Түмэн бигэр-гэтигигэр бүтэһигин киллэриэхтээх. Ол бастаах торумунан кэлэр сыл бюджеттар тыа хаһаайыстыбатыгар ааспыт сылтан 200 мөл. солк. элбэх үл көрүлүөхтээх.

Субсидия. Маны улаатыннарары производствон көбүлүүрүн курдук механизмнар толкуйданыахтартар. Араас эти, көрүү элбэх. Ол туһунан бүтүн эмиз санааны атастаһарга этилэр. Холобур, субсидия үгүс, эки, сүөһү баһыгар хайдах тырыллыан сөбү? Маныаха араас механизмнар толкуйданан, оҥоруллан кэллилэр эрэр, көдүүһэ мөкүөрдээх. Кылаабынай, былааны ылан, субсидияны көрдөрөн баран, ол документациятын өттө быстар молтох. Өлүкүмүз, Томпо, Уһуэ Бүлүүтэ куруубай финансовай кэһиллэр тахсыттар. Ол дуоҕабардаах эбэлээстэлиһини толоруу мөлтөбүтүн дэннэ. Холобур, Томпо дуоҕабар-контракция түһэрсэн, онуоха абаансанан субсидия ылан баран толорбот, ол эбэтэр кыайан төлөһүөт баһаанына тахсыталабыт. Итинэ 2,5 мөл. солк. изэстэх хаалбыт. Онно инники өттүгэр юридическай сирэйдэри эр кытта дуоҕабардаһар ирдэһэрин уонна, буолан баран, ол кыаһаах өттүлэрин кытта оҥоруллуоттааһын саһаттылар. Ити баһынай хаһаайыстыбаларын кытта. Оттон чааһынайдар туттарар бородууксуйаларыгар гаранын "Чурапчы" кооператив буолар.

Дьэ, маныаха иһэн-аһан, быһата, доһуоттаан олорор тарилтэбитигэр сыһыаным хайдаһый? Араас. Туох-ханык иннигэ, ха-

чыстыбата суох бородууксуйаны уонна ирдээх үтү туттарыы чачылара тахсаллар. Киһи кыбыстыах, быйыл Дьоккуускайга үт заводтар туттарыллыбыт үгүс сирэй-харах аһы-ылыныбыт. Киһи тыла тахсытат. Эт оҥорууга "народнай маркалаах" улуус үт өттүгэр түһэн бизрэгилит мөкү уонна ол үрдүк аахка дьүөрэтэ да суох. Онуоха эми хас кэлбит хонтуруолуур тарилта ыстарааптан бардаһына тарилта хайдах тарилта буолар? Ол толкуйда-тар.

— Билигин бородууксуйа хаачыстыбата аан дойдун таһымынан ирдээр буолла. Саҥа ГОСТ стандартка киирибит. Аны үт микро-биологическай көрдөрүүнэн барар буолла. Ол мизэстэтигэр ыанар үүтүн тутулуоттаах, — дэннэ.

Онно туох баар үл үт манар хотонуттан, ол хаһаайынтан сабаланыахтартар. Ирдэбил эмиз кинилэртэн турар. Оттон улууслук хас нэһиликтин ахсын кырата 100-тэн тахсаһы клиннээх, туттарыаһылаах. Ол хайдах хонтуруолланыы? Маныаха ыалдыттарыт эппи-эттэрэ бөлөм уонна судургу. Ол эбэтэр хас завод ахсын аккредитацияны барыт, көнүллээх лаборатория баар буолуоттаах уонна ол Чурапчы курдук бастыг бородууксуйатынан астырар улууска биір бастааһын тарилтэ-эктэ диэн. Эттэххэ дебэн. Өссө туохха бары пи-онерынан сылдыар, экспериментальнай улуус Мугудайга эмиз бастааһын пишекомбинат аһаары олоробут. Барыта бөлөм. Онно саамай бастыг хаачыстыбалаах бородууксуйа туттарыллыахтартар. Аһыйбатах, ыраас. Бу аһаас саҥа, үрдүк көрүлүбү ирдээр комбинат. Бүгүгү Тыа хаһаайыстыбатын министр-ствотын специалистарын кэлэ сылдыар сорука-рыттан биірдрэтэрэ бу комбинат аһылыта, үлэтэ.

— Маннык аһылык бородууксуйаларыгар анаан уонна саҥа сыаналаах оборудованиеларынан сабилэммит комбинаттан көрдөбүл улахан буолуоҕа. Мизэстэтигэр аккредитацияны баран лабораториялааһытына эр аһын хонтуруолуур ветуправление, СЭН киһини курдуктары кытта тэнгэ аахсар баһаанына-ланебүт, — диэтилэр.

Аны маннык улахан ирдэбиллэр туобуттарынан, саҥа ГОСТ стандарт киһи иһикин

үөртэр-сүрдүтэр үлэ, этэр курдук, бары фронтунан ытыллыахтартар. Нэһиликтин орто-тутар хас биірдии үт туттарыаһылар, лабораннары, маастардары, тигээс технологтары үөртэһиннэ. Маныаха нэһиликтин эмиз араһатыгар теле-видео средстволары, хаһа-ты туһаны, специалистары анал курстарга, семинардарга үөртэһи, квалификацияларын үрдэти ирдээр. Иккитинэн, улуустары СЭН киһи, ветуправление лабораторията Россий-скай сертификаттаахтар. Кинилэр барэстэби-италлара уонна кооператив технологтара үтүн тутуспутунан сылдан биір интернистэ-эктик үлэлиэхтээхтэрэ саһаһылына уонна ирдэннэ. Хаачыстыбалаах, делкатескай бородууксуйа оҥоруллуоттаах. Ол барыта туһага тахсытат закупочнай, ол эбэтэр аһыланар сыана үрдээһинигэр тирдэр суол буолара этилиһнэ. Мана даҕатан, республикага таба-ары оҕорууга тыа хаһаайыстыбатын тарилтэ-лэригэн 56% ноноттооттохтук үлэһиттэрэ уон-на ол хаачыстыба мөлтөбүтүн буолара аһы-лына. Кырдык, онуокары рынок киллэрбэт, ылыммат усуллубуйага үөскээн иһиһэр саар-бахтаммат.

Тыл этиилэртэн. Мана үлэ, тэрээһин ара-ас өрүтэ холобурданна, сааһа атаһаһыта эмиз элбэх буолла. Киһи бары бэйэ "үрдэлит-тэн" көрөр диэбит курдук. Маастардар үт ха-ачыстыбатын хас биірдии клиннэһи күнэтэ кыайан көрөр усуллубуйалара, кыахтара да суоһун, баһынай хаһаайыстыбалара субси-дийны туһаныы механизмнарыгар, ону хайдах түс адырыстан тирдэргэ, туттарылар сыа-на наһыйаһар, уматыһыан, киһи, сүөһү сир бурдугунан төлөһүүгө, нолуоктарга уо.д.а. тох-тоотулар, өйдөөбөттөрүн ыйыталаһтылар.

Уматкы быйыл үстэ ыраабытын саһатан туран, сылга биір сыана олохтоһуоттааһын, субсидиянан табаары ыларга уонна сороһун абаансанан эрдэһэн ыларга көнүл барилли-эхтээһэр, пишекомбинат үлэһит түбэлтэти-гэр бары көрдөбүлгэ эппиэттир хотонноох буолар наадатыгар уонна ону тутарга инвести-ция үбүн көрөрү туруорустулар. Оттон сорох-тор субсидияны улуус, улуус нэһиликтэринэн эбэтэр "Чурапчы" кооператив көнүө кэлэрэ сөбүн уонна онтон, баар обьамтан таһааран элбэх, үгүс төһөнү көрөрү бэйэ көнүлүгэр би-эрэр срдүгүн этилэр. Аны биір эти толкуй-датта. Ол эбэтэр сүөһү ахсаанын элбэтиһиннэ үлүһүйбөккө, баар сүөһүнүн кэлэр да сылар-га быйылгы курдук үгүс улахан обьему ылар ис кыагы үөртөн көрөргө диэтилэр.

Түмүккэ министерство үлэһиттэрэ чурап-чылартан элбэри куоталларын уонна инники да аһыгар түмүктээх буоларга баардылар. От-тон элбэх киллээх, соруу чуолкай, үлэһит эрэ хаһаа.

С.СМИРНИКОВА.

[illegible]

Бэрээдэг хариуцаж

ОЛУННЬУ БИТАН ЭКСПЕРИМЕНТ САБАЛАНЫБА

Ахсынны 17 хүнээр улуустугуар Москва куораттан РФ Ис дьалаа министрствоттан Статистическай-информационнай киин начальнига Р.Д.Консваленко, Дьулуурнай сулууса управлениетын старшай инспектора Ю.В.Кобзев, Россия Госкомстатын Статистическай транспортнай өгөлөггө уонна сибээскэ управлениетын начальнига солбуйааччы В.И.Винокуров, Дьокуускай куораттан СР ИДМ информационнай киини начальнига Ю.В.Иванов, СР статистикаа комитетын председатели солбуйааччы Х.О.Михайлова уо. д. а. кэлэн бардылар. Делегация илэр дьылга улууска ытыллар Россия таһынаах эксперименти дьүүлэтигэ семинар-муһаах ытта. Итинэа улуустаагы ИДМ-оотрудниктара, прокуратура уонна госстатистика управлениетын үлэһиттэрэ кыттыны ытыллар.

Дойдуга бэрээдэги тулсарар, контуруоллуур, буруйу онорууу утары охсулар соруктаах милиция үлэтигэр государственной статистика комитетын тартыга эксперимент РФ Президиум административтаагы быһаарыныгыг олобуран 2004 с. олуунууттан садалаан үс үй устата ытыллыа. Орун ис хоһооно — буруйу онорууга статистическай үчүтү ытыны, ол негүө бэрээдэги кэһи чакчылаах сыһыппараларын таһаары, кыччатан көрдөрүүнү тохотуу. Эксперимент Россия алта субъекттарыгар: Московскай, Липецкай уобаластарга, Санкт-Петербурга, Татарстанга, Красноярскайга уонна бийиги Сахабыт сиригэр барыа. Субъектары таларга географическай балаһыанньалара, климатическай уратылары уо. д. а. көрдөрүүлэр учуоттаныллар. Ол кэһи республикабыт илгэр биер куорат уонна биер тьа сирэ экспериментальнай площадка быһытынан та ытыллыа. Тьа сириттэн эксперименти Чурапчы улуутугар ытарга быһаарыллыа. Онон сүрүн төрүтүнэн сылы эрчимчэ суолунан иһилинэ, харгыһа суох сибээһинэн уонна электроннай поччанан толору хаачыстыла буолбута.

Бу Россия урдүнэн ытыллар экспериментигэ бийиги улуустуг кирибита үлэһа-хамнаса улахан эппистини уонна сана соруктары туруорар. Ону семинар-муһаах тэрийэччилэр тоһооһон бэлиттэллэр. Отдел үлэтин уруксуттан уратыта дьон дьулуурнай чааска кирибит суһал сигналлар, бэрээдэги кэһи чакчылаа бары анал регистрационнай картонкага толоруллан, госстатистика управлениетыгар учуоттанан, күнээбинэн республика ИДМ-гар түтүрүллэллэр. Оттон министерство информационнай киинэ Госкомстаты кытта биергэ бу картонкалары бэрэбэрэлиир, анализтир. Р.Д.Консваленко сүрүн ноһорууска дьулуурнай чаас сотрудниктарыгар уонна статистика государственной тэрилтэлэрин үлэһиттэригэр сүктэриилэрин бэлиттэтэ. Экспериментигэ ис дьалаа отдела, статистика тэрилтэтэ уонна прокуратура бары сибээстэстик, ситимизатик үлэлиэхтэктэр, ытыраалка толоруллуута сийилин буолара ирдэнилэр. Хас биердиги картонкаан учуока олобуран Россия урдүнэн түмүк тахсар.

Бу экспериментинэн сибээстэн улуустаагы ис дьалаа отделы штабын начальнига Г.К.Баншева Москва куоратка-семинарга баран кыттан кэлбитэ. Ол кэһииттэн отдел үлэһиттэригэр эһи үөрэхтэр, балаһыанньа дьаһаллар быһаарыныгы ытыллыбытара. Экспериментигэ бэлэми тулсарар тулуттан ахсынны ыйтан хас суһал сигнал аайы картонкалар толоруллан иһэллэр.

Түмүгэр делегация семинар-муһаах кыттылаахтарын муһаарар болгудуустарыгар аһиктэтэ, улууска, отделага улахан эппистинэ сүктэриилибитин бэлиттээн туран, ситимизатик баарда. Оттон начальнига К.К.Неустров эксперименти ытарга отдел балаһыанньа бэлэрдэ.

С.БОРИСОВА.

"САНА ОЛОХ" хаһааха сурутуу салгы ытыллар. Сурутуу сыаната: 1 ыйга — 31 солк. 67 харчы, 3 ыйга — 95 солк. 00 харчы, 6 ыйга — 190 солк. 00 харчы. Тэрилтэһа сыл агарыгар — 200 солк. 00 харчы.

Улуустуг, республикабыт сонуннарын кэспир "Сага олох" хаһааха сурутарын умнума, сыл бүтэһа чугаһаата! Билсэр телефон 41-358.

"Сага олох" РИХ ГУ.

Культура сонуннара

"ЧУРАПЧЫ" АЙАР ХОЛБОХУККА

Аһыт сэрэдэһа улуустаагы "Чурапчы" айар холбохук очуотуур-быбардыр муһаага буолла. Холбохук сэбизтин председателэ М.А.Герасимова дахылаата истилинэ.

Кэспити кэһиик барда. Онон кыттынылар: А.Е. Барашкова, Е.Е.Дьячкова, П.П.Федоров, П.П.Флегонтов, Г.Г.Макарова, С.А.Константинова, С.Р.Данилов уо.д.а. Киинлэр холбохук элбэх дьаһаллары ытыллытын, улууска буолар араас дьаһалларга көхтөөктүк кыттыбытын, биердиги чилиэннэрин үгүс киингэлэрэ тахсыбытын, быһага, үлэ барытын бэлиттэллэр.

Муһааха улуус культураны сайдытын историгын туһунан М.А.Герасимова суруйбут "Бичик" киингэ кыһатыгар бэлэттэнэн тахсыахтаах киингэ үл тийэһитинэн бэлэттэнэр кыага уустугурбута кэспити биер өртүгүн буолла. Онон СР культураны туйгуна, улуус Бочуоттаах граждана Прокопий Петрович Флегонтов биер тыһынан солкуобайы биерэбин дьон үгүс көрүлэһини онордо уонна улуутун бар дьонун, тэрилтэлэрин бу киингэ тахсытыгар

түргэниик көмөлөһүлэрүгэр ыгырда. Ытык кырдыаһыт ити көрүлэһинэ ытыс тыһынан көрсүлүнэ.

"Чурапчы" айар холбохукка литератордары кытта биергэ мелодистар сыдыбыт эбит буолаахтарына, бу муһааха мелодистар туһунан түмүгү таргэлэригэр быһаарынылара ылыллына, онон киинлэр холбохуктан тахсытылар.

Түмүккэ "Чурапчы" айар холбохук (ага онунан хаалла) сэбизтин сана састааба быбарданна. Онон киридилэр: М.А.Герасимова — Сэһгэрэ, С.Р.Данилов — Роман Данилов, П.П.Федоров — Сомоё, В.Д.Пинигина, С.И.Еремеева, Н.Г.Захарова. Сэбизт председателинэн культура управлениетын духовнай сайдыыга отделын сэбиздистэһа, ССРС уонна СР культураларын туйгунара, улуустаагы художниктар түмүгүлэрин салайааччыта, Россия Журналистарын союһун чилиэн Валентина Дмитриевна Пинигина талылына.

Мелодистар түмүгүлэрин салалтата кэһи бэйэлэрин муһаахтарынан быһаарыллыа.

"СО" корр.

01 сэрэгэр

БЫРААНЫННЫКТАРГА СЭРЭБИ КҮҮНҮРДҮӨХХЭ

Баһаар тахсыта климат уларыйытын кытта улахан сибээстэһа. Саха сирэ хоту полушариеһа саамай тынны уобалаһынан биллэр. Статистика көрдөрүүтүнэн баһаар тахсыта, баһаарга киһи өлүүтэ кыһагы тынны ыдыарга олох күүскэ оттуларьттан, киһи олоһор сөптөөх усулбуйа тэриллэбиттэн элбик.

Республика урдүнэн бу сылга уопсайа 1700 баһаар түбэлтэһа бэлиттэммит эбит буолаһына, куораттарга 1082, оттон тьа сиригэр 618 баһаар тахсыт. Онон уопсай материалнай хоромнуу 22093196 солк. таһыспит. 117 киһи баһаарга быдыаммыт, оттон 23-һа — олоһор. Ити көстөр сыһыппараларан үгүс баһаар, материалнай хоромнуу, дьон өлүүтэ дьон олоһор чаһынай, уопсай дьылэригэр буолаллар.

Сэтинньи 24 күнүгэр Москва куоратка Норуоттар доһордоһуларын университетын уопсайдарыгэр элбэх киһи өлүүтэһа баһаар тахсыта. Баһаарнай быраабылалары куруулар кэһи түмүгэр баһаар тахсан, элбэх киһи уока быдыаммыта. Оттон улуустуг иһин ылан көрөр буоллаа. Мындааһы бөһүөлгэр сэтинньи 21 күнүгэр Саввин С.Д. чаһынай дьылэтигэр умуллубатах табахтан баһаар тахсан, бу ыал олоһор дьылэһа суох хаалла.

Бу күнүгэр Чурапчытаагы уоттан быһыыр этэрэст инспекцията уонна баймаастаа уопсай, чаһынай дьылэри баһаарнай ирдэбилгэ эппистинилэрин бэрэбэрэлиир, уоттан сэрэхтээх буолууга ыдытар-сэрэтэр үлэлэри ыта сыдыллар. Ол курдук, Одьулууннаагы политехническай лицей, ЧГОКЦИ студентнарын олоһор уопсайдарга, Чурапчытаагы республиканскай спортивнай оскуола, Сылга, Улахан Куёл, Дирин, Телей оскуолаларын интернаттара бэрэбэрэлииртэрэ. Аһааммыт объекттарга сүрүн итэһэһитинэн сигнализация, бастаһынан түтүллар инвентардар суохтара буолаллар. Бу тэрилтэлэр салайааччылары мээрэһа тардыллыахтарын урдүнэн итэһэһит кэһи гэр туоратыллан испэттэр. Хас биердиги киһи, салайааччы киһи үлэтигэр бэлэһиттэллэх, ирдэбиллээх сыһыантан дьон олоһор тутулукааһын умнуу суохтаахтар.

Сага дьыллаагы бырааһынныктар буолаллара чугаһаата. Аһаах хонугунан бары сирдэргэ араас уоттарынан сымэммит харыйалар туруохтара. Бырааһыннык күнэригэр элбэх оло, киһи муһуустуо, араас фейерверктар, бенгальскай уоттар умнаахтара. Ол иһин баһаартан сэрэхтээх буолуу эрдэттэн хаачылыахтаах.

Баһаарнай быраабылаа олобуран хас биердиги тэрилтэ салайааччыта харыйаны туруоруохтот иһинэн уоттан быһыыр этэрэст инспекцияттан көһүл ыларгыт булгуччулаах. Көһүлэ суох дьаһалы ытыт тэрилтэлэр салайааччылары административнай мээрэһа тардыллыахтара дьон сэрэтэбит.

Л.К.ЖИРКОВА,
Чурапчытаагы уоттан быһыыр
этэрэст инженерэ.

БИЛЭРИИЛЭР

"Чурапчы" кооператив профсоюзта Чурапчы улуутун олохтоохторун кэлэн иһэр Сага дьыллан эбэрэлиир уонна Мугудай пищекомбинатыгар муос очуоттарга конкурска ыгырар. Бары кыттан бадалаахтар "Чурапчы" кооперативка 41-308 №-дээх телефонга сайаалкаһын биэрин.

Күрэхтэһиһа бастаһы миэстэһи ылыыка өһнөөх телевизор, икокс миэстэһа магнитофон, үһүс миэстэһа саһыл тириитэ туттарыллыахтара. Конкурсу тэрийэр анал комиссия ахсынны 25 күнүгэр кыйылаахтар түмүктэрин таһаарыа.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Подарением всех с наступающим Новым годом! Предлагаем Вам ювелирные изделия из серебра и золота, а также подарочные комплекты. Новогодняя скидка 10 %.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Дзержинского, 23. Ювелирная мастерская "Далар". Телефон: 42-048.

Тэрийэр комиссия.

xxx

Ахсынны 30 — 31 күнүгэр Дед Мороз, көрдөөх клоуннар, остоуруйа геройдара ыалларын сыйдыыга сайаалка хомуйаллар. Олоһорутугар умнулуубагы бырааһынныгы бэлэһиттэ. Билсэр телефон: 42-441.

xxx

Ասորի զորքերը քաղաքը օգնող
բանակների ուժերի հետ միասին
քաղաքը Երեսնամյա
Միջազգային օգնության
կոմիտեի օգնությամբ
արագորեն վերականգնվեց։

Хадвартан төбөйрхстара Никомштар, Елсесетар,
Титомштар, Е. Ивновз, М. Дарьсповз.

Редактор **Г. Г. ЛОПОВ**.
АДРЕСЫ: 678670,
 Чуратын аял, Хара Марсукут, 26 "а".
ТЕЛЕФОНЫ:
 редактор – 41-332; редактор – 41-265.
 E-mail: Chonokobol@chonokobol.ru